BODEM EN GRONDSLAG.

Enkele lezers lazen in een vorig nummer, dat er barthianen zijn, die verklaren, „op den bodem" der belijdenisschriften te staan. Ze hadden aanvankelijk dat nog al gerustst ellend gevonden; hadden ook b.v. voor de „Partij van den Arbeid", of voor de christelijke onderwijzers-vereeniging uit deze verklaring geruststellende consequenties getrokken, maar zagen toen in ons blad een kleine aanduiding, dat we er niet over juichen konden, omdat „op den bodem" der belijdenisschriften staan, niet hetzelfde is als „op den grondslag" der belijdenis staan. En nu vragen ze om eenige toelichting.

Die kan eenvoudig zijn.

Het verdrag van Linggadjati is gesloten „op den bodem" van de grondwet. Maar niet op haar „grondslag".

Toen prof. Greijdanus, lang geleden, de vraag stelde, welke „grond" er was voor de erkenning van „den canon", d.w.z. het geheel der bijbelboeken, oordeelde De Heraut (redacteur dr H. H. Kuyper), dat de schrijver den „subjectieven grond" niet genoeg tot zijn recht had doen komen (prof. Greijdanus immers had zich gehouden aan de oude leer, dat de Schrift betrouwbaar is in zichzelf, en dat de grond, waarnaar gevraagd werd, de grond voor het geloof in de goddelijkheid der Schrift, niet in ONS doch in de Schrift zelf lag). Prof. Greijdanus antwoordde toen, dat men den GROND des geloofs niet verwarren moest, en ook niet vereenzelvigen, met dat deel van het geloofsleven, hetwelk in de verborgen diepten van ons bewustzijn en van ons zielsbestaan afdaalt. En dan merkt hij op: „Bij een huis is de grond wat anders dan het fundament, evenals bij een plant de wortel wat anders is dan de bodem, waarin zij staat. Hiermede is gezegd, dat wij onze zielservaring niet te beschouwen hebben als den grond voor het geloof..... Wie die ervaring aanziet voor den grond des geloofs en haar zoo noemt en voorstelt, vergist zich ten eenenmale, en doet als degene, die bij een huis het fundament zou houden voor den grond, waarop het huis rust, of bij eene plant den wortel zou beschrijven als te wezen de bodem, waaruit die plant groeit..... Omdat de grond, waarop een huis rust, onderscheiden is van dat huis, kan men ook degenen, door wie een huis op dien grond gebouwd wordt, niet den grond voor dat huis noemen."

De kerkrechtelijke manipulaties der hierarchische „synodes" van 1943, en vervolgens, zijn ongetwijfeld geschied „op den bodem" der Kerkenordening. Maar in geenen deele op haar „grondslag".

Er is dus groot verschil, tusschen „bodem" en „grondslag" of „fundament".

En nu bleven deze paar regeltjes nog maar staan bij de primitieve beeldspraak. Wilden we op de zaken zelf komen, d.w.z. van de beelden komen tot de eigenlijke wetenschappelijke vragen van methode, van bewijsvoering, binding, ontleening, subalterneering, historische dan wel dogmatische eerbiediging, formule dan wel materieele erkenning, dán zou het pas meenens worden.

Maar we zijn al dankbaar, als onze lezers voelen, dat de term „ik sta op den bodem der belijdenisschriften" niets zegt. Wie die formule uitvinden, die weten soms heel goed, dat ze materieel van de belijdenis niets of bijna niets aanvaarden. De belijdenis „krijgt" bij hen wel het woord, maar is het hunne niet.

K. S.

CLASSICALE „WEERLEGGINGEN" ANNO 1947, II (Slot).

In de „Verklaring van gevoelen" die de classis Drachten der syn. geb. kerken had te behandelen in haar zittingen van 6 en 7 Febr. j.l. werd de vraag gesteld „Waarom" — daar toch, met het geven van de vervangingsformule, uitdrukkelijk de zakelijke inhoud der verklaringen van 1905 en 1942 gehandhaafd werd — „waarom dan een andere formule? Om misverstanden weg te nemen? Maar die waren er niet. De bedoeling der besluiten van 1942 was volledig bekend uit de bekende synodale interpretaties, al wil men die interpretaties thans niet meer als zoodanig gehandhaafd zien. Waarom een andere formuleering, terwijl men welbewust hetzelfde wilde uitspreken en bindend stellen? Hier kan geen ander antwoord gegeven worden dan dat men verruiming bedoelde aan te brengen, hetgeen door meerdere leden der synode dan ook werd beschouwd als metterdaad geschied te zijn".

Tot zoover de Verkl. v. gev. De classis Drachten is het daarmee evenwel volstrekt niet eens: „Verduidelijking, niet verruiming was de bedoeling der synode" zoo zegt ze in haar „weerlegging".

Maar wie herinnert zich niet de fanfares in de commentaren van de synodale pers op de „Nieuwe Verklaring" van de „revisiesynode" (volgens prof. J. Ridderbos te Drogeham op 31 Oct. j.l. is dit echter een geheel onjuiste benaming; het was, volgens hem, slechts een „buitengewone synode") dat nu toch zeker alle bezwaren wel weggenomen moesten zijn? Nu was er volle ruimte voor allen. Schreef het „Geref. Weekblad" niet, dat wie nu nog niet tevreden was, die wilde zich ook niet laten overtuigen?

Maar nog geen jaar later wordt ons gevraagd: Waar hebt ge het toch over? Verruiming? Geen sprake van. Alleen maar verduidelijking.

Zeker — zoo voegt de classis daar minzaam begrijpend aan toe — dit kan „voor menigeen verruiming hebben gebracht door wegneming van misverstanden", maar de bedoeling der synode was volstrekt niet om ergens ruimte voor te maken. Het „gekloofde haar" nu zeker daargelaten.....

Misverstanden? Is ooit een synodale uitspraak zóó duidelijk geweest als die van 1942, met haar respectabel gevolg van toelichtingen, praeadvies en „punten" in diverse hoeveelheden?

Neen, 't was nog lang niet duidelijk genoeg, zegt de Classis Drachten. Allemaal nog misverstanden. Die moeten opgeruimd worden.

En dat is nu eens radicaal gebeurd in 1946. Toen heeft de synode het eens (en voorgoed?) duidelijk gezegd.

Men zou zich afvragen: Hoe konden de Friesche predikanten in Juni '46 nog zoo stompzinnig wezen om nog allerlei vragen te stellen aan de synode over de beteekenis van allerlei formuleeringen en uitdrukkingen in de vervangingsformule? („Getuigenis en Gravamen", bl. 3).

Geen wonder dan ook, dat de synode er niet op inging, en er geen antwoord op gaf. 't Was immers allemaal duidelijk genoeg.....

De classis Drachten zegt het ook.

Immers, volgens haar in haar „weerleggingen" van de „Verkl. van gev." die ons bezig houdt, is in de vervangingsformule het summum van „duidelijkheid" bereikt, verre uitgaande boven de verklaringen van 1905 en 1942 met al hun interpretaties inbegrepen.

Toch klaagde inzender van de „Verklaring" nog over de onduidelijkheid en de „dubbelzinnigheid der formuleeringen" in deze „eenvoudige uitspraak des geloofs" waarop men stuit, zelfs als men tracht (wat eigenlijk niet kan) de uitspraak te lezen geheel los van de vorige".

De classis antwoordt daarop in haar „weerlegging": „Bij navraag ter vergadering heeft Ds M. als bewijs alleen genoemd, dat het woord „belofte" in 3 alin. 1 der Nieuwe Verklaring in anderen zin is gebruikt dan in 2 alin. 2".

Hier jokt de classis Drachten der „Geref. Kerken". En daarop is zij gewezen. Zij is door inzender bij de besprekingen b.v. gewezen op de dubbelzinnigheid in het gebruik van den term, dat „de kinderen der geloovigen ..... in Christus geheiligd zijn" (3 alin. 1),

1905 en 1942 houden immers de kinderen voor in Christus geheiligd „totdat het tegendeel blijkt".

Een klaarblijkelijke verandering dus (verruiming? natuurlijk niet!) van de overeenkomstige woorden in de verklaringen van 1905 en 1942.

Wat beteekenen dus die woorden in de Nieuwe Verklaring? Volgens de bekende „Zakelijke inhoud" der vorige formules, waaraan we nog steeds gebonden zijn, moeten ze natuurlijk nog verstaan worden in den zin van het prae-advies enz. Maar met het oog op de noodzakelijke „verduidelijking" is nu de vorm van de eerste doopvraag gebruikt.

Ja zeker! Nu is het „duidelijk": de kinderen zijn in Christus geheiligd, maar dit dan te verstaan naar den „zakelijken inhoud" van 1942, die ons leerde dat ze er „voor te houden" zijn.

Maar goed. — Als bewijs van dubbelzinnigheid zou dus alleen genoemd zijn, dat het woord „belofte" in 3 alin. 1 een anderen zin moest hebben dan in 2 alin. 2.

De classis Drachten constateert echter: alweer mis! (En dat bij zoo'n „duidelijke" eenvoudige uitspraak des geloofs"!) Het woord „belofte" heeft in de formule steeds dezelfde beteekenis.

Toen de Friesche predikanten aan de synode de vraag voorlegden (Getuig. en Grav. pag. 3): Als de Nieuwe Verklaring 3 alin. 1 spreekt van „de kinderen der geloovigen", worden daar dan mede bedoeld alle kinderen der geloovigen? Zoo ja, wordt dan met de belofte waaraan zij deel hebben ook bedoeld..... de verbondsbelofte zooals die omschreven wordt in 2 alin. 2 „in de belofte immers betuigt Hij niet alleen....." enz.? — toen wilde de synode daarop geen antwoord geven. 't Zou maar aanleiding kunnen geven tot nieuwe misverstanden(!)

De classis Drachten durft het antwoord wel aan: het woord „belofte" beteekent in de formule steeds hetzelfde.

Als er dan nu, naar de vrees der synode, maar geen misverstanden ontstaan in de synod. kerken van de classis Drachten over deze „duidelijke" en „eenvoudige uitspraak des geloofs".....

***

We willen besluiten met nog enkele opmerkingen over het slot van de „Verkl. van gev." en haar „weerlegging" door de classis.

In de „Verklaring" was dus gewezen op de synodale constructie van de onderscheiding in tweeerlei beloften, zooals die ook aan het licht treedt in de vervangingsformule met haar: „in de belofte immers betuigt Hij niet alleen..... maar zegt Hij ook den H. Geest toe"; terwijl daar dan op volgt het befaamde „dienovereenkomstig" en de manipulaties met Rom. 9:8: de onderscheiding in de „kinderen des vleesches" en de „kinderen der belofte".

In de „Verklaring" was getracht op exegetische gronden de onjuistheid van dit textgebruik aan te toonen. Wat antwoordt de classis echter op dit alles? Dit: „Wat Ds M. dus verder aanvoert om deze der synode toegeschreven onderscheiding in de belofte te weerleggen, kan de classis gevoeglijk voorbijgaan, aangezien deze onderscheiding niet bestaat".

Ziezoo, dat is klaar. Een synodale „onderscheiding in de belofte" bestaat niet, volgens de classis Drachten. Aan fantasieën daarover in bezwaarschriften en verklaringen van gevoelens kan men „gevoegelijk voorbijgaan".....

We willen voor deze korte notities niet teveel plaatsruimte vragen. De vraag zou echter kunnen opkomen: Kan hier soms ook een taak liggen voor synodale voorlichters om, gevraagd of ongevraagd, (v.g.l. ons eerste artikeltje) te trachten wat orde te brengen in dezen synodalen gedachtenchaos?

Wel heel gemakkelijk maakt de classis het zich met de „weerlegging" van het laatste in de „Verklaring" genoemde punt.

Daar was gewezen op de ontoereikendheid der texten, Ps. 22:31, Jes. 44:3, 59:21, Marc. 10:14, Hand. 16:31, Ef. 6:1, om te bewijzen dat de kinderen (der geloovigen) moeten worden behandeld als zulken die deelen in de wederbarende genade des H. Geestes. Geen van deze texten spreekt, zoo was gezegd, van een „deelen in de wederbarende genade des H. Geestes". Verwezen werd naar de aanhaling van sommige dezer texten in Cat. Zondag 27, waar ze dienen tot bewijs dat aan de kinderen de H. Geest, die het geloof werkt, niet minder dan aan de volwassenen toegezegd wordt.

De classis „weerlegt" evenwel als volgt: „De inhoud dezer texten beperkt zich niet (om met Ds M. te spreken) tot beloften en toezeggingen des Heeren aan de geloovigen en hun zaad, maar meerdere geven duidelijk aan, wat God de Heere aan het zaad doet. Als Ps. 22:31 zegt: „Het zaad zal Hem dienen en het zal den Heere aangeschreven worden tot in geslachten", — als Jes. 44:3 verklaart: „Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten en Mijn zegen op uw nakomelingen", dan spreekt de Heere over de verwerkelijking Zijner beloften, welke verwerkelijking inhoudt het deel ontvangen aan de werking des H. Geestes. De Heere zal Zijn Geest op het zaad gieten; het zaad zal Hem dienen, hetgeen niet anders mogelijk is, dan door de wederbarende genade van den H. Geest".

Tenslotte wordt dan, gemakshalve, verwezen naar de „uitvoerige bespreking ter vergadering inzonderheid over dit punt gevoerd".

Zoo zet dus de classis over deze centrale quaestie maar niet meer op papier. U gelieve zich maar te herinneren wat er gezegd is.

Trouwens, het is toch ook allemaal „duidelijk" genoeg! Nadere officieele verklaringen over dit punt mochten eens weer aanleiding kunnen geven tot misverstand..... Derhalve wordt thans door de Commissie de conclusie getrokken: „De classis moet dus de door Ds M. ingebrachte bezwaren tegen de Nieuwe Verklaring voor ongegrond verklaren". Rest nog de classis bij de overweging van dit antwoord de leiding des H. Geestes toe te bidden. Welke „overweging" dan binnen den tijd van twee uren is geschied.

Men vraagt zich af — nu nog even gelet op de laatste „weerlegging" — waar is toch de ernst bij de exegetische toetsing der ingebrachte bezwaren?

Ps. 22 en Jes. 44 zeggen niet maar wat de Heere belooft en toezegt aan het zaad, maar ze zeggen duidelijk wat de Heere aan het zaad doet. Ze spreken van de verwerkelijking der belofte! Het zaad zal Hem dienen: dit kan niet, zegt de classis, zonder de wederbarende genade des H. Geestes — conclusie: de kinderen moeten gehouden worden voor..... enz.

Van „tweeerlei belofte" (aan de „kinderen des vleesches" en aan de „kinderen der belofte") was in de synodale constructies geen sprake, zoo meende de classis. Het zijn dus alle gelijke („volle") beloften. En die dragen naar haar aard de verwerkelijking in haar schoot, Ps. 22 en Jes. 44 staan borg voor de juistheid van de bekende „noot" in de formule.

Men zou in zulk een wanhoop-wekkenden warwinkel gaan vragen: is hier dan nog wel plaats voor een „tenzij het tegendeel blijkt" of iets van dien aard?

„Verduidelijking", niet „verruiming" was de bedoeling der synode" zoo hoorden we de classis zeggen. Maar in het licht van de classicale interpretaties en improvisaties staat het met die „verduidelijking" toch wel heel droevig geschapen.

En dan wordt, op grond van deze „weerleggingen" degene, voor wie die „verduidelijking" nu eenmaal geen enkele „verruiming", maar wel grootere benauwing heeft gebracht, krachtens het befaamde „recht van leertucht, waarvan de grondslagen zijn neergelegd in art. 79 en 80 der K.O.", dan toch maar als een „openbare grove zondaar" „die der Kerk schandelijk" is, de bediening van het ambt ontnomen.

Drog. H. J. M.

NOG STEEDS GEEN ANTWOORD.

In de „Strijdende Kerk" van 29 Maart j.l. komt weer voor een brief van Johannes Viator. Deze brief wil klaarblijkelijk beschouwd worden als antwoord op wat ondergeteekende schreef in „De Reformatie" van 8 Februari j.l. onder het kopje: „Wie geeft verlof?"

Hoewel dit artikeltje door Viator als totaal ongevaarlijk wordt aangemerkt, acht hij het toch dienstig,